

УДК 633.63.632.953

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСІВ ЗАБУР'ЯНЕННЯ Й ЗАХИСТУ ПОСІВІВ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ ВІД БУР'ЯНІВ

ЛИПИТАН Р.М.,
науковий співробітник
Уладово-Люлінецької ДСС
Інституту цукрових буряків
УААН

Вступ. До зони достатнього зволоження в Україні відносять регіони, що отримують в середньому більше 600 мм опадів на рік. Це зона високопродуктивного сільського господарства, що гармонійно поєднує необхідні для с.-г. рослин фактори середовища: достатня кількість вологи й тепла, родючі ґрунти (чорноземи і темно-сірі лісові), відносно довгий теплий період року для успішної вегетації більшості видів культурних рослин.[1]

Особливо сприятлива зона достатнього зволоження для вирощування культури, що має найбільший у помірному кліматичному поясі планети потенціал біологічної продуктивності, – цукрових буряків.[2]

У зоні достатнього зволоження, за умов забезпечення оптимальних факторів вегетації, кожного року можна отримувати від 60 до 70 т/га й більше коренеплодів з високим вмістом цукру.[3]

Для успішної реалізації потужного продуктивного потенціалу посівів цукрових буряків, крім використання насіння високопродуктивних гібридів і формування необхідного агрофону, слід забезпечити необхідну чистоту посівів від масової присутності бур'янів.

Видовий склад рослин бур'янів у зоні достатнього зволоження має власну специфіку. Характерною особливістю є масова присутність бур'янів, що належать до класу дводольних – *Dicotyledoneae*. Саме дводольні види бур'янів відзначаються найбільш високим рівнем негативного впливу на рослини культури. Наявність високого рівня потенційного засмічення орного шару ґрунту насінням бур'янів 1,47 млрд. шт./га й регулярне випадання дощів протягом теплої періоду року сприяють постійному проростанню насіння бур'янів з верхнього (в основному 0-5 см) шару ґрунту на посівах цукрових буряків.[4]

Одноразовим застосуванням гербіцидів неможливо забезпечити необхідний рівень захисту посівів цукрових буряків від масової появи сходів бур'янів, у першу чергу дводольних.[5]

Метою проведених у 2006-2007 рр. досліджень було визначення специфіки появи сходів бур'янів на посівах цукрових буряків і розробка ефективної

системи захисту від них.

Досліди польові – дрібно-ділянкові, площа облікової ділянки -25 м², повторність варіантів – 4-х кратна. Досліди проводили згідно вимог «Методики випробування і застосування пестицидів» (С.О.Трибель, 2001).[6]

Хід і результати досліджень. Поява сходів рослин бур'янів на посівах цукрових буряків відбувалась у роки проведення досліджень інтенсивно, її динаміка залежала, в першу чергу, від динаміки наростання температур. На початковому етапі вегетаційного періоду рослини культури практично не впливали на здатність рослин бур'янів заповнювати вільні екологічні ніші на полі.

Узагальнені показники появи сходів різних видів бур'янів, за роки виконання досліджень, наведені у таблиці 1. На час проведення першого обліку (20.04) на посівах цукрових буряків були присутні лише сходи зимуючих та ранніх ярих видів: гірчиця польова – *Sinapis arvensis* L., ромашка непахуча – *Matricaria inodora* L., злинка канадська – *Erigeron canadensis* L., талабан польовий – *Thlaspi arvense* L. та інші.

Протягом наступних 10 днів (станом на 30.04) на посівах з'являлись сходи поширених ярих видів бур'янів: лобода біла – *Chenopodium album* L.,

гірчак шорсткий – *Polygonum scabrum* Moench., гірчак березковидний – *Polygonum convolvulus* L., та інші.

Сходи пізніх ярих видів бур'янів на посівах цукрових буряків були зафіксовані на 10.05. На цей період проведення обліку крім раніше названих видів бур'янів були присутні щиріця звичайна – *Amaranthus retroflexus* L., мишій сизий – *Setaria glauca* (L.) Pal. Beauv., півняче просо – *Echinochloa crus-galli* (L.) Pal. Beauv., паслін чорний – *Solanum nigrum* L., та інші. Період інтенсивної появи сходів бур'янів, в середньому, становив більше 50-ти днів. Проте, починаючи з першої декади червня, інтенсивність появи нових рослин бур'янів істотно знизилась. Це можна пояснити поступовим наростанням листового апарату рослин культури, особливо після змикання рядків до змикання листя у міжряддях, яке наступало після 20 червня.

Контролювати такий довгий період інтенсивної появи рослин бур'янів за допомогою одноразового застосування гербіцидів неможливо. Оптимальним є використання комбінованої системи внесення гербіцидів, що поєднує в собі можливість як гербіцидів ґрунтової дії, так і препаратів, що діють через листя.

Традиційно дія ґрунтових гербіцидів забезпечує надійний захист посівів від

Таблиця 1. Інтенсивність появи сходів бур'янів на посівах цукрових буряків у 2006-2008 рр.

Види рослин	Дати проведення обліків							Всього
	20.04	30.04	10.05	20.05	30.05	10.06	20.06	
Цукрові буряки	0	2,1	4,2	0	0	0	0	6,3
Лобода біла	1,3	2,2	2,4	3,3	3,6	2,4	1,2	16,4
Гірчиця польова	2,1	2,4	1,3	0,3	0	0	0	6,1
Щиріця звичайна	0	0,3	4,5	5,1	2,8	2,3	1,2	16,2
Гірчак шорсткий	0,4	1,9	2,8	3,1	2,1	1,4	0,6	12,3
Гірчак березковидний	0,5	0,9	3,2	2,4	1,4	0,9	0,2	9,5
Галінзога дрібноквіткова	0	1,1	4,6	5,7	3,3	1,9	1,3	17,9
Ромашка непахуча	0,7	1,2	3,4	2,6	1,5	0,7	0,3	10,4
Злинка канадська	1,2	1,6	3,6	2,7	1,9	1,4	0,8	13,2
Мишій сизий	0	0	5,1	7,3	9,0	6,2	2,2	29,8
Півняче просо	0	0,8	6,8	8,4	10,1	7,2	1,4	34,7
Інші види	1,1	2,4	3,9	5,7	5,2	2,1	0,6	21,0
Всього	7,3	14,8	41,6	46,6	40,9	26,5	9,8	187,5

● ЗАХИСТ РОСЛИН ●

бур'янів протягом 30-40 днів після їх внесення в ґрунт. Тому неможливо забезпечити надійний захист посівів від бур'янів застосуванням лише гербіцидів ґрунтової дії в умовах зони достатнього зволоження. Можливим є альтернативний шлях – застосування гербіцидів по сходах, проте він вимагає високого рівня ефективності кожного з обприскувань. Необхідно знизити рівень забур'янення від 150-200 шт/м² до 1-2 рослин бур'янів, тобто сумарний рівень відмирання сходів бур'янів повинен становити не нижче 99,0-99,3%, що в умовах виробництва досягти складно.

Проведені дослідження переконливо доводять, що саме комбінована система захисту в зоні достатнього зволоження є оптимальною.

На час формування рослинами культури гербіциди ґрунтової дії реально дозволяють знизити рівень забур'янення на 60-80%. Тобто, фактично посіви мали забур'янення у кількості 40-60 шт/м². Для досягнення рівня забур'янення посівів цукрових буряків 1-2 шт/м² рослин бур'янів, сумарна ефективність дії гербіцидів повинна становити 96,7-97,5%, що є цілком досяжним.

Враховуючи розтягнутість періоду масової появи сходів рослин бур'янів, для отримання такого господарського результату необхідно провести два послідовні внесення композицій гербіцидів, що здатні контролювати усе виводне різноманіття рослин бур'янів на посівах.

Відсутність заходів захисту посівів цукрових буряків від бур'янів призводить до значного накопичення свіжої маси бур'янів і гострої конкуренції рослин за фактори життя. У роки проведення досліджень маса бур'янів на третю декаду липня (період формування найбільшої маси протягом вегетації) становила в

середньому – 3638 г/м², з них 74 % - були дводольні види. Продуктивність посівів цукрових буряків на таких ділянках (за бур'янений контроль) була низькою – 11,2 т/га дрібних коренеплідів з рівнем цукристості 13,34%.

Застосування комбінованої системи хімічного захисту посівів від бур'янів: внесення у ґрунт після сівби гербіциду Піраміт Турбо + Фронт'єр Оптіма (2,0+0,8л/га.) і двох послідовних обприскувань сходів (фаза формування 2-х справжніх листків у рослин цукрових буряків і фази сім'ядоль у більшості сходів рослин бур'янів) Бетанес + Пілот (1,0+1,0л/га) та окремим внесенням грамінциду Пантера (1,0л/га) - забезпечило високий рівень ефективності дії на небажану рослинність. Накопичення маси бур'янів було в середньому 164 г/га. Продуктивність посівів була високою і за роки досліджень становила в середньому 62,3 т/га з рівнем цукристості коренеплідів 16,76% і розчинного попелу – 0,97%. Нір_{0,5} урожайності становила – 2,81т.

Висновки. 1. Структура забур'янення посівів цукрових буряків у зоні достатнього зволоження в основному складається з представників дводольних однорічних видів, що мають розтягнутий період масової появи сходів, який триває в середньому 50 днів.

2. Забезпечення необхідного рівня захисту посівів цукрових буряків від негативного впливу бур'янів у зоні достатнього зволоження найбільш доцільно здійснювати комбінованою системою внесення гербіцидів, що включає раціональне поєднання дії ґрунтових і посходових препаратів.

3. Якісне проведення заходів захисту посівів від бур'янів забезпечило отримання урожайності коренеплідів в середньому 62,3 т/га з цукристістю 16,76%.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Українська академія аграрних наук. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Лісостепу.- К.: -Логос,-2004.- 775с.
- Іващенко О.О. Майбутнє буряківництва – інтенсифікація. // Пропозиція. – 2003:-№ 5. –с.54-56.
- Українська інтенсивна технологія вирощування цукрових буряків. За редакцією Ткаченка О.М., акад. Роїка М.В. -К : -Академпрес- 1998. - 198с.
- Іващенко О.О. Кунак В.Д. Бур'яни. Чому зростає потенційна засміченість полів. // Захист рослин. - 1998. -№7 –С.24-25.
- Матушкин С.И., Скляренко А.Т., Іващенко А.А. і др. Применение гербицидов при возделывании сахарной свеклы по интенсивной технологии (практическое руководство). М.: В.О. Агропромиздат. -1989. – 45с.
- Методики випробування і застосування пестицидів За ред. проф. С.О. Трибеля - К.: Світ,-2001.-447с.

АНОТАЦІЯ

Посіви цукрових буряків у зоні достатнього зволоження зазнають забур'янення переважно дводольними видами бур'янів, насіння яких має розтягнутий період проростання. Для успішного захисту посівів від бур'янів найбільш раціональною є комбінована система застосування гербіцидів.

АННОТАЦИЯ

Посевы сахарной свеклы в зоне достаточного увлажнения имеют преимущественно засорение двудольными видами сорняков, семена которых имеют растянутый период прорастания. Для успешной защиты посевов от сорняков наиболее рациональной есть комбинированная система применения гербицидов.

ANNOTATION

Sugar beet stands in the zone of sufficient moistening are mostly infested with dicotyledonous species of weeds with seeds having a prolonged period of germination. For efficient protection of the crop from the weeds, the most rational way is to use a combined system of herbicides.

ЗАКОНОДАВСТВО

ПРАВА - АКЦІОНЕРАМ МІСТ І СІЛ

У містах і селах України, за різними оцінками, нараховується 40 тисяч АТ і... декільканадцять мільйонів акціонерів. На жаль, упродовж багатьох років усіх цих "господарів" великих і малих фірм, ферм і фермочок - суб"єктів підприємницької діяльності власть-імущі, що називається, мали лише за статистиві і спостерігачів подій. Депутати Верховної Ради кількох скликань уперто не "встигали" розглянути відповідний законопроект, щоб закріпити гарантовані Конституцією права акціонерів. Аж наприкінці минулого року багатостраждальний Закон України «Про акціонерні товариства» нарешті був проголосований у парламенті, підписаний Президентом і набув чинності.

"Сценарій" його вступу в дію такий. Відповідно до тексту, закон набирає чинності через шість місяців після опублікування (дата публікації – газета «Урядовий кур'єр» за 29 жовтня 2008 року), а норма про існування акцій в Україні тільки в бездокументарній формі – через два роки після публікації.

Крім того, через два роки втрачають силу норми закону про господарчі товариства, що стосуються АТ, тобто акціонерним товариствам дається два роки з дня публікації нового закону на приведення своєї діяльності відповідно до нього.

Діяльність АТ в Україні до останнього часу регулювалася законом про господарчі товариства, прийнятим ще 1991 року. Ухвалений Верховною Радою закон, на думку експертів, поліпшує правові умови для захисту прав акціонерів в Україні й усуває прогалини в національному законодавстві щодо створення й діяльності АТ в Україні. Зокрема, закон запроваджує механізми захисту від входу рейдера до складу акціонерів, від прихованої купки рейдером контрольного пакета акцій або захоплення активів підприємства, від безпідставного оскарження рішень загальних зборів.

Прийнятий закон вводить також особливий порядок відчуження акцій: переважне право на покупку акцій інших акціонерів у закритому акціонерному товаристві виключається тільки у двох випадках. Коли акції передаються в спадщину (для фізичних осіб) або в правонаступництво (для юридичних осіб). Ці норми повинні ліквідувати схему одержання акцій рейдерами через дарування. Закон також накладає на мажоритарного акціонера, що придбав понад 50% акцій, зобов'язання зробити безвідкличну ofertу усім міноритарним акціонерам за ринковою ціною, від якої, у той же час, міноритарії можуть відмовитися.

Кор. журналу "Цукрові буряки"